

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

**Pilotna aktivnost “Kako sektorske politike prispevajo k
prostorskim (ne)ravnovesjem: Prostorski učinki politik
(TIA)”**

Poročilo prve delavnice

Pilotno območje: Obsotelje in Kozjansko | 30. november 2021

1. Opis in program delavnice

Prva delavnica v sklopu pilotne aktivnosti "Kako sektorske politike prispevajo k prostorskim (ne)ravnovesjem: Prostorski učinki politik (TIA)" je potekala v torek, 30. novembra 2021 v Kongresni dvorani v Atlantida Boutique hotelu v Rogaški Slatini. Na delavnici je bila prisotna projektna skupina ter predstavniki javnih zavodov, občin, razvojnih agencij ter zasebnih podjetij s pilotnega območja Obsotelje-Kozjansko. Skupno se je delavnice udeležilo 18 oseb.

Projektna skupina:

- Ines Lupše, Ministrstvo za okolje in prostor
- Naja Marot, UL Biotehniška fakulteta
- Barbara Kostanjšek, UL Biotehniška fakulteta
- Manca Krošelj, UL Biotehniška fakulteta
- Nina Stubičar, UL Biotehniška fakulteta

Ostali udeleženci delavnice:

- Bojana Žaberl, Razvojna agencija Sotla
- Anita Čebular, Razvojna agencija Sotla
- Bernarda Perič, Občina Rogaška Slatina
- Tomaž Acman, Zavod RS za varstvo narave, Območna enota Celje
- Nataša Lavrič, Občina Rogatec
- Klavdija Peperko, Razvojni center Planiranje d. o. o. Celje
- Anita Jodl, Razvojna agencija Savinjske regije
- Peter Planinšek, Občina Šmarje pri Jelšah
- Vesna Zakonjšek, Kozjanski park
- Mojca Metličar, LAS Bogastvo podeželja
- Sanja Lupše, Občina Kozje (preko spleta)
- Jadranka Plut, Ministrstvo za kulturo (preko spleta)
- Breda Retuznik, Razvojna agencija Kozjansko (preko spleta)

Program delavnice:

10.00–10.50: Uvodni del: predstavitev pilotne aktivnosti za izvajanje Teritorialne Agende 2030 in osnutka Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050, predstavitev postopka TIA, prostorskih učinkov in poteka delavnice

Prvi del: Identifikacija potencialnih učinkov Strategije kulturne dediščine 2020-2023

10.50–11.00: Predstavitev Strategije kulturne dediščine 2020–2023

11.00–12.15: Identifikacija potencialnih učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023

12.15–12.30: *Odmor za kavo*

Drugi del: Razprava v skupinah na temo učinkov Strategije kulturne dediščine 2020-2023

12.30–13.30: Razprava v skupinah o učinkih strategije (čezmejni in prostorski učinki, razlika v učinkih na ruralno in urbano območje)

13.30–13.45: Kratko poročanje skupin

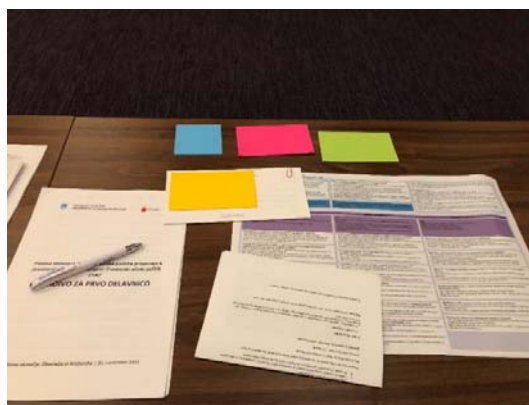
Sklepni del

13.45–14.00: Sklepni del delavnice (povzetek rezultatov in predstavitev nadaljnjih korakov)

14.00–14.30: *Kosilo*

Projektna skupina na Oddelku za krajinsko arhitekturo UL BF sodeluje kot strokovna podpora Ministrstvu za okolje in prostor (MOP) pri izvajanju slovenskega dela mednarodne pilotne aktivnosti: Kako sektorske politike prispevajo k prostorskim (ne)ravnovesjem – Prostorski učinki politik (TIA). Pilotna aktivnost je ena izmed šestih aktivnosti v podporo izvajanju Teritorialne agende 2030, ki so jo sprejeli ministri, pristojni za teritorialno kohezijo in prostorski razvoj v decembru 2020. Poleg Slovenije oziroma Ministrstva za okolje in prostor v konzorciju partnerjev sodelujejo še Poljska (vodilna partnerica), Nemčija, Nizozemska in Češka. Osnovni cilj pilotne aktivnosti je prispevati k zmanjšanju prostorskih neravnovesij, ki jih na različnih vrstah območij povzročajo sektorske politike zaradi svoje premajhne občutljivosti za potrebe in prostorske značilnosti različnih vrst območij. Namen aktivnosti je okrepiti vedenje o prostorskih učinkih sektorskih politik na specifičnih pilotnih območjih ter oblikovati metodologijo, ki bo temeljila na presoji prostorskih učinkov.

Konkretno bo presoja v Sloveniji preizkušena na dveh prostorsko različnih čezmejnih območjih: na čezmejnem urbanem območju občin Šempeter-Vrtojba, Mestne občine Nove Gorice in italijanske Gorice (tudi Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje) in na čezmejnem podeželskem območju Obsotelja in Kozjanskega. Celoten postopek presoje prostorskih učinkov predvideva prvo delavnico z deležniki, namenjeno širši razpravi o potencialnih učinkih izbrane politike, ocenjevanje, izvedeno preko spleta, vrednotenje, izvedeno s strani strokovnega izvajalca, in drugo delavnico, namenjeno validaciji rezultatov presoje. To poročilo predstavlja povzetek rezultatov prve delavnice, izvedene na pilotnem območju Obsotelja in Kozjanskega v začetku decembra 2021 in sicer na primeru izbrane Strategije kulturne dediščine 2020–2023.

Slika 1: Priprave na delavnico (foto: Manca Krošelj)

Slika 2: Delavnica v teku (foto: Manca Krošelj)

Slika 3: Povzemanje rezultatov razprave (foto:MK)

2. Poročilo delavnice

Delavnica je potekala v dveh delih. V prvem delu je direktorica RA Sotla ga. Bojana Žaberl nagovorila udeležence. Ines Lupše (MOP) je predstavila pilotno aktivnost ter referenčni okvir za presojo resornih politik v pilotni aktivnosti - Teritorialno Agendo 2030 in osnutek Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050. Sledila je predstavitev metodologije TIA po vseh korakih z orisom preteklih presoj prostorskih učinkov ter namen in cilji delavnice. Nato smo skupaj s predstavniki deležnikov pilotnega območja Obsotelje-Kozjansko v prvem delu delavnice pripravili nabor prostorskih, družbenih, ekonomskih in upravljavskih učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023. V drugem delu smo razpravljali o tem, kateri ukrepi imajo prostorski učinek, pri katerih se prostorski učinek razlikuje glede na podeželski in mestni prostor ter kateri od ukrepov bodo imeli čezmejni učinek. Udeležence smo povprašali tudi po tem, če se kateri od ukrepov na območju že izvajajo.

2.1 PRVI DEL: Identifikacija potencialnih učinkov Strategije kulturne dediščine, 2020-2023

V prvem delu delavnice je Barbara Kostanjšek (UL BF) predstavila Strategijo kulturne dediščine 2020–2023 kot izbrano politiko presoje.

Kratka predstavitev Strategije kulturne dediščine 2020–2023

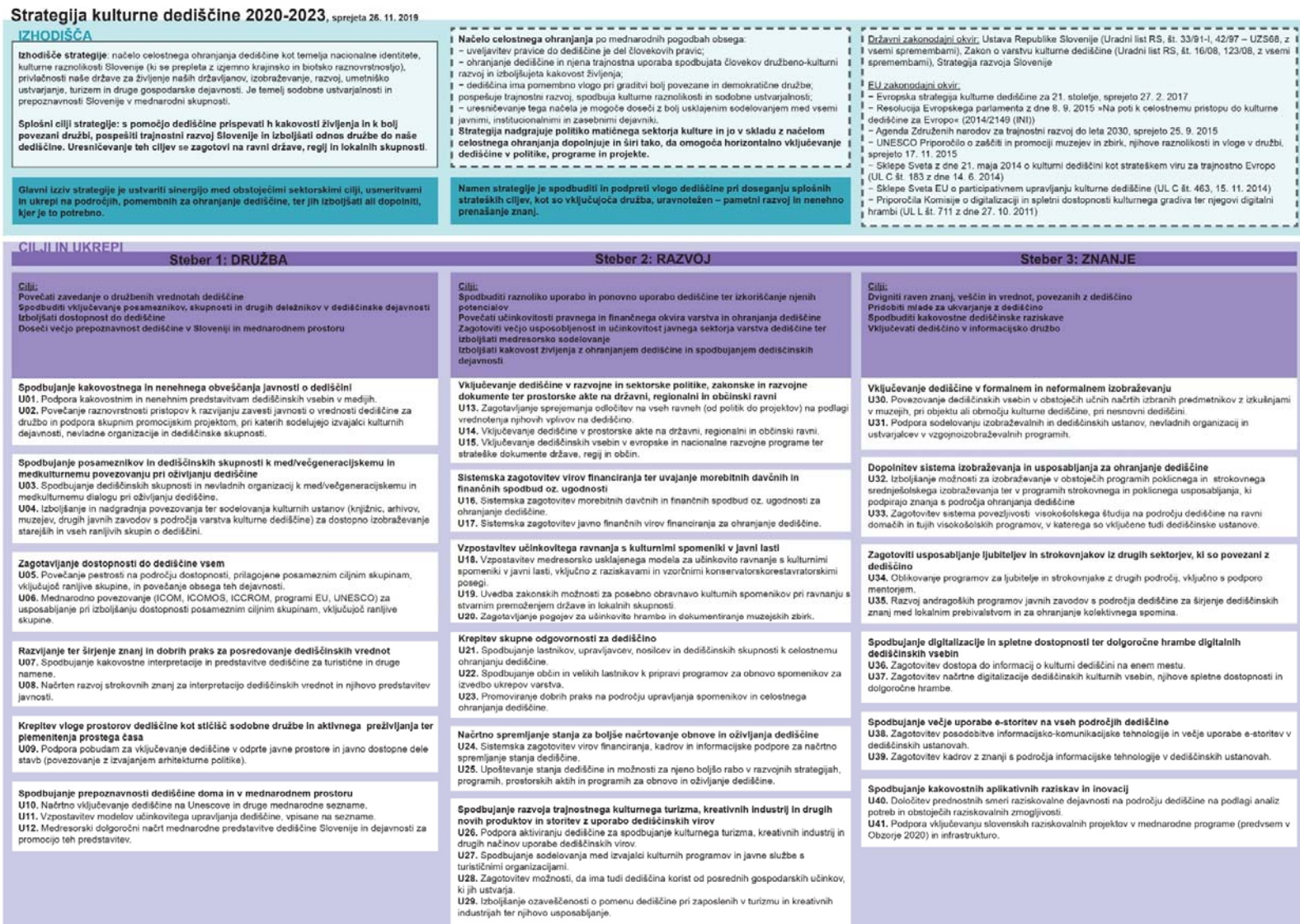
Izhodišče strategije je načelo celostnega ohranjanja dediščine kot temelja nacionalne identitete, kulturne raznolikosti Slovenije, prepletene s krajinsko in biotsko raznovrstnostjo, privlačnosti države za življenje, izobraževanje, razvoj, umetniško ustvarjanje, turizem in druge gospodarske dejavnosti. Glavni izziv strategije je ustvariti sinergijo med obstoječimi sektorskimi cilji, usmeritvami in ukrepi na področjih, pomembnih za ohranjanje dediščine, ter jih izboljšati ali dopolniti, kjer je to potrebno. Po 73. členu Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) je strategija sprejeta za štiri leta, a hkrati podaja tudi dolgoročne usmeritve za obravnavno področje. Strategija uveljavlja celostno ohranjanje dediščine v treh družbenih podsistemih, v besedilu imenovanih **nosilni stebri**. Imenujejo se **družba**, **razvoj** in **znanje** in predstavljajo podlago za določitev operativnih ciljev, ki so širšega družbenega pomena in bodo veljavni za državo in področje dediščine kot celoto. Za vsak steber so opredeljeni podrobnejši cilji, »skupine ukrepov« in ukrepi.

Skupno strategija predvideva 41 ukrepov, od tega 12 na področju družbe, 17 na področju razvoja in 12 na področju znanja. Za uresničitev ciljev so oblikovane razvojne usmeritve, ukrepi in nabor možnih dejavnosti ter deležniki in upravljavske ravni izvajanja. Možne dejavnosti so bile opredeljene na podlagi usklajevanja z deležniki v obliki javne razprave o osnutku strategije in medresorskem usklajevanju.

Kot izhodišče za identifikacijo učinkov smo pripravili logično verigo oziroma shemo, ki povzema izhodišča, cilje in ukrepe strategije (glej str. 5) po treh stebrih: (1) družbi, (2) razvoju in (3) znanju.

Slika 4: Shematski prikaz vsebine Strategije kulturne dediščine 2020–2023. (avtorica: Barbara Kostanjšek)

Identifikacija potencialnih učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023

Sledilo je individualno delo opredeljevanja potencialnih učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023. Udeleženci so na listke določenih barv glede na področje učinka zapisali posamezne učinke strategije in zanje po možnosti tudi določili že ukrepe, ki jih povzročajo. Področja učinkov so naslednja: okoljsko-prostorski učinki (zelena), družbeni (roza), gospodarski (rumena) in upravljavski učinki (modra). Po viharjenju možganov je vsak udeleženec vsem prisotnim na delavnici predstavil zapisane učinke, ki smo ji zbrali na tabli po štirih vsebinskih sklopih. Udeleženi so učinke tudi komentirali. Rezultati so po področjih zbrani v preglednici 1, učinki so razvrščeni od najpogosteje omenjenega do posameznih pojavitev, v oklepaju je navedeno število pojavitev.

Preglednica 1: Opredelitev gospodarskih, družbenih, okoljsko-prostorskih in upravljavskih učinkov

GOSPODARSKI UČINKI
<ul style="list-style-type: none">
_ Razvoj turizma v povezavi z dediščino in nove turistične ponudbe - novi turistični produkti, podprti z digitalizacijo, interaktivno (6x)
_ Dodana vrednost obstoječem gospodarstvu: možnost razvoja novih panog oziroma okrepitev ali oživitve obstoječih, valorizacija kulturne dediščine v gosp. dejavnostih (4x)
_ Nova/drugačna delovna mesta, več priložnosti za zaposlitev, tudi mladih (4x)
_ Več počrpanih EU sredstev različnih finančnih instrumentov in več sredstev vrnjenih lokalni skupnosti za vlaganje v lokalni razvoj (3x)
_ Dvig zaposlenosti v sektorju kulture in turizma (2x)
_ Razvoj novih in bolj kakovostnih načinov interpretacije dediščine (2x)
_ Spodbujanje krožnega gospodarstva (uporaba naravnih materialov in vzpostavitev verig ponovne uporabe)
_ Rokodelstvo kot potencial območij: ponovna raba, popravila in novi prodajni produkti
_ Povezovanje ponudnikov, vzpostavitev blagovne znamke, trženje proizvodov pod isto blagovno znamko -> vpliv na povečan obisk turistov, povečan dohodek gostinskih lokalov, nastanitvenih kapacitet
_ Večja prepoznavnost območja
_ Porast ustvarjalnosti in kreativnih industrij
_ Direktna razbremenitev lastnikov kulturne dediščine, ki v njej opravljajo gospodarsko dejavnost; boljši vsesplošni odnos do kulturne dediščine in do institucij, ki se ukvarjajo z varovanjem <p>Navedeni ukrepi, na katere so učinki vezani, in njihova pojavitve: U28 (6x), U27 (6x), U24 (5x), U26 (4x), U29 (4x), U25 (3x), U17 (2x), U37 (2x)</p>
DRUŽBENI UČINKI
<ul style="list-style-type: none">
_ Krepitev/ohranjanje družbene in/ali prostorske identitete (5x)
_ Dvig ozaveščenosti, družbene odgovornosti do kulturne dediščine (4x)
_ Povečano zavedanje družbe o pomenu, ohranjanju in vlogi kulturne dediščine (3x)
_ Kulturno obogateno izobraževanje na primarni in ostalih ravneh v vseh starostnih obdobjih (3x)
_ Okrepitev, ohranjanje, prenos znanja naslednjim, mlajšim generacijam (3x)
_ Vključevanje/sodelovanje prebivalstva v ohranjanju dediščine, skupne aktivnosti, povezovanje generacij (3x)
_ Večja prepoznavnost objektov in vsebin kulturne dediščine v slovenski družbi in širše
_ Več raziskav o kulturni dediščini prispeva k boljšemu poznavanju kulturne dediščine

- _ Povečan dostop do storitev kulturne dediščine
- _ Oživitve »mrtvih« poklicev in znanj, itd., potrebe po novih programih v šolstvu in obrtništvu
- _ Okrepljeno spoštovanje drugih dediščin, identitet in na strpnost do drugih in drugačnih zaradi kvalitetnega poznavanja lastne dediščine
- _ Novo znanje in inovacije za potrebe interpretacije dediščine
- _ Digitalizacija in e-storitve omejujejo dostop starejših do dediščine in njeno doživljanje

Navedeni ukrepi, na katere so učinki vezani, in njihova pojavitvev:

U31 (5x), U30 (5x), U04 (4x), U03 (4x), U02 (3x), U01 (3x), U37 (3x), U36 (3x), U39 (3x), U38 (3x), U08 (2x), U07 (2x), U33 (2x), U32 (2x)

OKOLJSKO-PROSTORSKI UČINKI

- _ Vzpostavljanje kakovosti (javnega) prostora z učinkovitim varstvom dediščine, preprečitev degradacije prostora in vzdrževanje prostorske kulture in prepoznavnosti (8x)**
- _ Prispevek kulturne dediščine in njenih vsebin h krepitvi in izboljšanju kakovosti bivalnega okolja, urejen izgled (4x)**
- _ Vključenost kulturnovarstvenih vsebin v zavarovana območja narave, skupno zavarovanje območja, povezovanje naravovarstvenih in kulturnovarstvenih vsebin (4x)**
- _ Prenovljeni objekti in javni prostori, vključevanje dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb (3x)**
- _ Boljša in večja integracija kulturne dediščine v prostorske akte, manj intenzivni pritiski na prostor (2x)
- _ Skrb za biodiverzitetu, vključevanje naravne dediščine (2x)
- _ Vključitev kulturne dediščine v oblikovanje, več inovativnih prostorskih rešitev (2x)
- _ Skladnejši razvoj in upravljanje krajine, ohranitev dediščinsko pomembnih krajin (2x)
- _ Nadgradnja infrastrukture, boljša dostopnost kulturne dediščine
- _ Ohranjanje kulturne dediščine v skladu z okoljskimi in prostorskimi smernicami
- _ Digitalizacija omogoči regeneracije naravne in kulturne dediščine, razbremenitev pritiskov turističnega obiska na prostor
- _ Morebitni konflikti kulturne dediščine z drugimi sektorji: varstvo narave, upravljanje z vodami, gozdarstvo

Navedeni ukrepi, na katere so učinki vezani, in njihova pojavitvev:

U09 (5x), U14 (4x), U22 (3x), U25 (3x), U16 (2x), U21 (2x), U24 (2x), U23 (2x), U37 (2x), U36 (2x)

UPRAVLJAVSKI UČINKI

- _ Boljša sinergija, povezanost in sodelovanje sektorjev (kultura in gospodarstvo/turizem) (6x)**
- _ Mreženje in povezovanje ponudnikov in lastnikov, skupno poznavanje in določanje smernic (4x)**
- _ Boljše sodelovanje med upravljaljskimi ravni v postopkih priprave strategij/politik in v postopkih prostorskega načrtovanja (4x)**
- _ Izzivi pri komunikaciji in sodelovanju različnih sektorjev pri ravnanju z dediščino
- _ Več enot kulturne dediščine vključenih na UNESCOv seznam dediščine
- _ Ponovna evalvacija kulturne dediščine in prilagoditev ukrepov varovanja

_Dodatna zaposlitev izobraženega kadra (ali dodatno usposabljanje obstoječega kadra), ki se primarno ukvarja z obveščanjem
_Medresorski dolgoročni načrt mednarodne predstavitve dediščine Slovenije in dejavnosti za promocijo in predstavitev

Navedeni ukrepi, na katere so učinki vezani, in njihova pojavitvev:

U13 (4x), U15 (3x), U14 (3x)

V komentarjih, ki so bili še dodatno zapisani, je bilo dvakrat omenjeno, da se učinke težko ločuje med seboj po področjih, saj se povezujejo in hkrati tudi plemenitijo.

2.2 DRUGI DEL: Razprava v skupinah na temo učinkov strategije

Drugi del delavnice je bil namenjen razpravi o potencialnih prostorskih učinkih ukrepov strategije, ali se učinki razlikujejo glede na to, ali gre za urbano ali ruralno območje, ali imajo ukrepi strategije čezmejni učinek in ali se kateri od ukrepov že izvajajo. Udeleženci so bili razdeljeni v tri skupine, vsaka skupina je obravnavala svoj steber. Razpravo so moderirale Manca Krošelj (steber družba), Naja Marot (steber znanje), Ines Lupše (steber razvoj) in Barbara Kostanjšek (steber razvoj). Vse skupine so s pomočjo obrazcev odgovarjale na naslednja vprašanja:

- I. Kateri ukrepi po vašem mnenju imajo prostorski učinek in kateri nimajo nobenega učinka (oziroma je ta zanemarljiv)?
- II. Za ukrepe, ki po vašem mnenju imajo prostorske učinke, ocenite, ali bo ta učinek enak v urbanem in podeželskem območju? Označite v preglednici in napišite obrazložitev.
- III. Kateri od ukrepov imajo/bodo imeli tudi čezmejni vpliv? Označite v preglednici in obrazložite.
- IV. Ali veste, ali se kateri od ukrepov na vašem območju že izvaja? Obrazložite.

2.2.1 Skupina: **STEBER 1: DRUŽBA, zelena**

Udeleženke: Anita Čebular (Razvojna agencija Sotla), Nataša Lavrič (občina Rogatec), Mojca Metličar (LAS Bogastvo podeželja)

Moderatorica: Manca Krošelj, UL BF

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

V skupini so se prebrali vsi ukrepi in določili prostorski učinki, če so jih udeleženke prepoznale. Skupina ugotavlja, da bodo imeli samo ukrepi U3, U5 in U9 neposredni učinek na prostor, ukrepa U1 in U2 pa bosta povzročila posredne učinke na prostor. Za ostale ukrepe (7) se je ugotovilo, da imajo izrazito upravljalški značaj in ne bodo imeli učinkov na prostor.

Preglednica 2: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 1: DRUŽBA

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/neposreden učinek	Prostorski učinek različen glede na tip območja
<p>U01. Podpora kakovostnim in nenehnim predstavitev dediščinskih vsebin v medijih.</p> <p>U02. Povečanje raznovrstnosti pristopov k razvijanju zavesti javnosti o vrednosti dediščine za družbo in</p>	<p><u>Posreden:</u> promocijska gradiva in večja medijska izpostavljenost bi na dolgi rok vplivala na izgled krajine ter objektov. Skupina je podala primer vpliva medijev na večje zavedanje o kulturni dediščini v družbi, ki bi lahko</p>	

podpora skupnim promocijskim projektom, pri katerih sodelujejo izvajalci kulturnih dejavnosti, nevladne organizacije in dediščinske skupnosti.	prispevalo k boljšemu ohranjanju značilne krajine in objektov v prostoru.	
U03. Spodbujanje dediščinskih skupnosti in nevladnih organizacij k med/večgeneracijskemu in medkulturnemu dialogu pri oživljanju dediščine.	Neposreden: spodbuda dialoga med ključnimi akterji za oživljanje dediščine bi imela dejanski vpliv na prostor, saj bi to vodilo v prenovo/oživitev dediščine v prostoru. Grad Strmol se je omenil kot primer tovrstne prakse, kjer so spodbujali dialog med različnimi deležniki.	Ne; odločitev za oživitev kulturne dediščine bi se izvedla ne glede na tip prostora, učinek bi bil enak.
U05. Povečanje pestrosti na področju dostopnosti, prilagojene posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine, in povečanje obsega teh dejavnosti.	Neposreden: ukrep naslavlja povečanje pestrosti na področju dostopnosti tudi v prostorskem smislu.	Ne; v obeh primerih bi se povečanje pestrosti in dostopnost izboljšala ne glede na tip prostora.
U09. Podpora pobudam za vključevanje dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb (povezovanje z izvajanjem arhitekturne politike).	Neposreden: ukrep naslavlja vključevanje dediščine v odprte javne prostore – izvajanje arhitekturne politike.	Da; stopnja, vsebina in zahtevnost investicije za vključevanje dediščine v odprte javne prostore se bodo razlikovale glede na tip prostora.

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

V sklopu tretjega vprašanja so bili obravnavani ukrepi **U3**, **U5** in **U9**.

Za vse ukrepe se je ugotovilo čezmejne učinke, v pogovoru pa se je izpostavila predvsem skupna infrastruktura, ki bi lahko se razvila kot posledica povečanja pestrosti na področju dostopnosti (**U5**) – kolesarske poti, ki bi povezovale turistično ponudbo tako na slovenski kot hrvaški strani – skupna blagovna znamka.

C Ukrepi v izvajanju

V sklopu četrtega vprašanja so udeleženke navajale praktične primere in projekte, ki se na območju izvajajo in se nanašajo na ukrepe strategije, a sicer niso neposredna posledica izvajanja strategije. V podporo izvajanju le-te je potrebno pripraviti še akcijski načrt.

Preglednica 3: Primeri projektov, ki se navezujejo na ukrepe stebra 1: DRUŽBA

Ukrep	Izvajanje: da/ne in obrazložitev
U01. Podpora kakovostnim in nenehnim predstavitvam dediščinskih vsebin v medijih.	Da; udeležba na sejmih, izdajanje brošur in drugih strokovnih publikacij
U02. Povečanje raznovrstnosti pristopov k razvijanju zavesti javnosti o vrednosti dediščine za družbo in podpora skupnim promocijskim projektom, pri katerih sodelujejo izvajalci kulturnih dejavnosti, nevladne organizacije in dediščinske skupnosti.	Da; uvajanje novih pristopov digitalizacije in vzpostavitev interpretacijskega centra
U03. Spodbujanje dediščinskih skupnosti in nevladnih organizacij k med/večgeneracijskemu in medkulturnemu dialogu pri oživljanju dediščine.	Da; izvajanje večgeneracijskih delavnic in ustanovitev univerze za 3. življenjsko obdobje
U04. Izboljšanje in nadgradnja povezovanja ter sodelovanja kulturnih ustanov (knjižnic, arhivov, muzejev, drugih javnih	

zavodov s področja varstva kulturne dediščine) za dostopno izobraževanje starejših in vseh ranljivih skupin o dediščini.	
U05. Povečanje pestrosti na področju dostopnosti, prilagojene posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine, in povečanje obsega teh dejavnosti.	Da; Vzpostavitev e-trgovine z rokodelskimi izdelki in storitvami, uvedba mobilnih vodičev za kulturnoturistične ponudbe
U06. Mednarodno povezovanje (ICOM, ICOMOS, ICCROM, programi EU, UNESCO) za usposabljanje pri izboljšanju dostopnosti posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine.	Da; izvajanje projektov, financiranih s pomočjo programov INTERREG
U07. Spodbujanje kakovostne interpretacije in predstavitve dediščine za turistične in druge namene.	Da; primer oblikovanja novega turističnega produkta »hololens« očala (Rogatec)
U08. Načrten razvoj strokovnih znanj za interpretacijo dediščinskih vrednot in njihovo predstavitev javnosti.	Da; izvajanje delavnic in vključevanje javnosti
U09. Podpora pobudam za vključevanje dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb (povezovanje z izvajanjem arhitekturne politike).	Da; primer obnove vinskih kleti, načrtovanje obnove Trškega jedra v Rogatcu
U10. Načrtno vključevanje dediščine na Unescove in druge mednarodne seznane.	Da; Kozjanskemu parku nedavno podeljena mednarodna nagrada UNESCO - Melina Mercouri na področju varstva in upravljanja kulturnih krajin.
U11. Vzpostavitev modelov učinkovitega upravljanja dediščine, vpisane na seznane.	Da; primer Muzeja na prostem v Rogatcu
U12. Medresorski dolgoročni načrt mednarodne predstavitve dediščine Slovenije in dejavnosti za promocijo teh predstavitev.	

Skupina: STEBER 2 - RAZVOJ, rdeča

Udeleženci: Klavdija Peperko, RC Planiranje d. o. o. Celje, Peter Planinšek, občina Šmarje pri Jelšah, Breda Retoznik, Razvojna agencija Kozjansko

Moderatorica: Barbara Kostanjšek, UL BF

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

Skupina ugotavlja, da bodo vsi ukrepi imeli učinke na prostor. Ukrepi bi učinkovali na prostor neposredno, edini, ki je bil prepoznan kot tak, da bi imel na prostor posredne učinke, je U19 Uvedba zakonskih možnosti za posebno obravnavo kulturnih spomenikov pri ravnanju s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti. Skupina je že ob začetku ocenjevanja jakosti učinkov glede na tip prostora ugotovila, da bodo razlike v učinkih zelo težko določljive, ker je pilotno območje podeželskega značaja oziroma ni jasne razlike med urbanim in podeželskim prostorskim značajem. Razlike v učinkih bi bilo lažje prepoznati, če bi bilo na pilotnem območju urbano središče.

Preglednica 4: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 2: RAZVOJ

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/ neposr. učinek	Prostorski učinek različen glede na tip območja
U13. Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino.	<u>Neposreden</u>	
U14. Vključevanje dediščine v prostorske akte na državni, regionalni in občinski ravni.	<u>Neposreden</u>	Da: na občinski ravni je lahko učinek različen, ker se vključevanje kulturne dediščine po smernicah Ministrstva za kulturo, ki narekujejo vključevanje dediščine v OPN, tolmači različno glede na prostorske in druge pogoje v občini.
U15. Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin.	<u>Neposreden</u>	
U16. Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden</u>	Ne: zaradi sistemskih rešitev je obravnava prostora enaka ne glede na tip prostora.
U17. Sistemska zagotovitev javno finančnih virov financiranja za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden</u>	Ne: zaradi sistemskih rešitev je obravnava prostora enaka ne glede na tip prostora.
U18. Vzpostavitev medresorsko usklajenega modela za učinkovito ravnanje s kulturnimi spomeniki v javni lasti, vključno z raziskavami in vzorčnimi konservatorskorestavratskimi posegi.	<u>Neposreden</u>	Ne: zaradi sistemskih rešitev je obravnava prostora enaka ne glede na tip prostora.
U19. Uvedba zakonskih možnosti za posebno obravnavo kulturnih spomenikov pri ravnanju s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti.	<u>Posreden:</u>	
U20. Zagotavljanje pogojev za učinkovito hrambo in dokumentiranje muzejskih zbirk.	<u>Neposreden</u> večja jakost učinka na prostor	Ne: zaradi sistemskih rešitev je obravnava prostora enaka ne glede na tip prostora.
U21. Spodbujanje lastnikov, upravljavcev, nosilcev in dediščinskih skupnosti k celostnemu ohranjanju dediščine.	<u>Neposreden</u>	Da: lahko različen učinek glede na občino – ali je bolj urbana ali podeželska po značaju, glede na njeno velikost in proračun; ukrep tudi lažje izvedljiv v večjih in bolj urbanih občinah.
U22. Spodbujanje občin in velikih lastnikov k pripravi programov za obnovo spomenikov za izvedbo ukrepov varstva.	<u>Neposreden</u>	
U23. Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine.	<u>Neposreden</u>	
U24. Sistemska zagotovitev virov financiranja, kadrov in informacijske podpore za načrtno spremljanje stanja dediščine.	<u>Neposreden:</u> večja jakost učinka na prostor	Ne: ukrep_bodisi sistemске narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.
U25. Upoštevanje stanja dediščine in možnosti za njeno boljšo rabo v razvojnih strategijah, programih, prostorskih aktih in programih za obnovo in oživljanje dediščine.	<u>Neposreden:</u> večja jakost učinka na prostor	Ne: ukrep_bodisi sistemске narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.
U26. Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov uporabe dediščinskih virov.	<u>Neposreden:</u> večja jakost učinka na prostor	Ne: ukrep_bodisi sistemске narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.
U27. Spodbujanje sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami.	<u>Neposreden</u>	Ne: ukrep_bodisi sistemске narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.

U28. Zagotovitev možnosti, da ima tudi dediščina korist od posrednih gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja.	<u>Neposreden</u>	<u>Ne:</u> ukrep_bodisi sistemske narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.
U29. Izboljšanje ozaveščenosti o pomenu dediščine pri zaposlenih v turizmu in kreativnih industrijah ter njihovo usposabljanje.	<u>Neposreden</u>	<u>Ne:</u> ukrep_bodisi sistemske narave bodisi se izvaja v vsaki občini drugače.

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

Udeleženci so komentirali, da imajo lahko vsi ukrepi s prepoznanim učinkom na prostor tudi potencial za čezmejen učinek (torej vsi), ker gre za obmejno območje. Njihov čezmejen učinek je odvisno od aktivnosti znotraj ukrepa. Načeloma bi ukrepa **U14 in U15** imela čezmejen učinek, ker gre za vključevanje dediščine v razvojne dokumente in prostorske akte obmejnih regij, ki v strateškem delu vključujejo čezmejno območje.

Ukrepa U16 in U17 bi lahko imela čezmejni učinek zaradi možnih mednarodnih mehanizmov financiranja, **ukrepi U21, U22 in U23** pa v primeru skupnih čezmejnih razpisov. Spodbujanje občin in lastnikov že ima prostorski učinek zaradi lastniške strukture ob meji (hrvaški lastniki zemljišč in objektov v Sloveniji in obratno).

Ukrepi U26 – U29 bodo predvidoma imeli posredni čezmejni učinek. Neposredni in vidni čezmejni učinek pa bi ukrepi imeli v primeru združevanja deležnikov pod enotno blagovno znamko ali v primeru skupnega čezmejnega projekta trženja kulturnega turizma.

C Ukrepi v izvajanju

Skupina ni identificirala ukrepov v izvajanju.

Skupina: STEBER 2 - RAZVOJ, rumena

Udeleženci: Anita Jodl, RASR d.o.o., Bojana Žaberl, RA Sotla

Moderatorica: Ines Lupše, MOP

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

Skupina ugotavlja, da bodo vsi ukrepi imeli učinke na prostor. Ukrepi so bili obravnavani po posameznih sklopih ukrepov, zato je podan po en odgovor na posamezen sklop ukrepov.

Preglednica 5: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 2: RAZVOJ

Ukrepi s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/ neposr. učinek	Prostorski učinek različen glede na tip območja
U13. Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino.	<u>Neposreden</u>	<u>Da;</u> že programi EKP naslavlajo različne vsebine.
U14. Vključevanje dediščine v prostorske akte na državni, regionalni in občinski ravni.	<u>Neposreden</u>	
U15. Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin.	<u>Neposreden</u>	

U16. Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden</u>	Ne: ker gre za sistemsko ureditev, ki enako obravnava obe območji.
U17. Sistemska zagotovitev javno finančnih virov financiranja za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden</u>	
U18. Vzpostavitev medresorsko usklajenega modela za učinkovito ravnanje s kulturnimi spomeniki v javni lasti, vključno z raziskavami in vzorčnimi konservatorskorestavratorskimi posegi.	<u>Neposreden</u>	Ne: gre sistemsko rešitev, ki velja enako za obe območji.
U19. Uvedba zakonskih možnosti za posebno obravnavo kulturnih spomenikov pri ravnanju s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti.	<u>Neposreden</u>	
U20. Zagotavljanje pogojev za učinkovito hrambo in dokumentiranje muzejskih zbirk.	<u>Neposreden</u>	/
U21. Spodbujanje lastnikov, upravljavcev, nosilcev in dediščinskih skupnosti k celostnemu ohranjanju dediščine.	<u>Neposreden</u>	Da: do razlik prihaja zaradi različnih velikosti občin in velikosti njihovega proračuna, ki se odločijo o posegih/programih / promociji. Od vsake občine je tudi odvisno, ali se bo določila za promocijo, ustanovila TIC in koliko sredstev bo za to namenila. Primer: Občina Rogatec zagotavlja namenska sredstva proračuna za sofinanciranje obnove stavb v središču mesta.
U22. Spodbujanje občin in velikih lastnikov k pripravi programov za obnovo spomenikov za izvedbo ukrepov varstva.	<u>Neposreden</u>	
U23. Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine.	<u>Neposreden</u>	
U24. Sistemska zagotovitev virov financiranja, kadrov in informacijske podpore za načrtno spremljanje stanja dediščine.	<u>Neposreden</u>	Ne: Ne poznajo primera. A če gre za sistemsko rešitev, potem NE bi smelo prihajati do razlik, razen, če je sistemsko tako urejeno. Za Muzej na prostem v Rogatcu je financiranje sistemsko urejeno na nivoju države. Dodatno je odvisno od posamezne občine, ali nameni še dodatna sredstva za ohranjanje in obnovo kulturne dediščine.
U25. Upoštevanje stanja dediščine in možnosti za njeno boljšo rabo v razvojnih strategijah, programih, prostorskih aktih in programih za obnovo in oživljanje dediščine.	<u>Neposreden</u>	
U26. Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov uporabe dediščinskih virov.	<u>Neposreden</u>	Ne: To je odvisno od občine do občine. Načeloma NE, ker so premajhne razlike med urbanim in podeželskim območjem. Pojasnilo spodaj v preglednici pod *.
U27. Spodbujanje sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami.	<u>Neposreden</u>	
U28. Zagotovitev možnosti, da ima tudi dediščina korist od posrednih gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja.	<u>Neposreden</u>	

U29. Izboljšanje ozaveščenosti o pomenu dediščine pri zaposlenih v turizmu in kreativnih industrijah ter njihovo usposabljanje.	<u>Neposreden</u>	
---	-------------------	--

* Odprla se je razprava o razumevanju pojma urbano. Udeleženci ugotavljata, da na pilotnem območju ni jasne ločnice med urbanim in ruralnim, saj je težko ločevati med naseljema Šmarje pri Jelšah in Rogatcem. Zato je težko določiti, ali bodo ukrepi imeli različen vpliv na urbano in podeželsko območje. Do večjega razlikovanja bi mogoče prišlo, v kolikor bi bilo na tem območju večje urbano središče (npr. ki bi bilo primerljivo z Velenjem). Udeleženci razumeta, da je vsako središče občine urbano in da občine namenjajo sredstva za kulturno dediščino na svojem območju. Lahko je to središče občine ali drugo naselje. V primeru samostana Olimje v občini Podčetrtek je možno, da sredstva zagotavlja tudi cerkev.

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

Udeleženci sta komentirali, da bi na to vprašanje lahko najbolje odgovorila hrvaška stran. Načeloma ne vidita čezmejnih vplivov: tako kot muzej pračloveka v Krapini ne vpliva na slovensko stran, menita, da tudi ukrepi na slovenski strani ne vplivajo na hrvaško stran. Morda vidita povezavo na področju turizma, npr. čezmejni učinki bi se po njunem pojavili, v kolikor bi z ukrepi naslavljali:

_ **Prenos primera dobrih praks za obnovo / promocijo objektov KD**, v kolikor imata KD v Sloveniji in na Hrvaškem skupna izhodišča, ki izvirajo iz enakega časovnega obdobja oziroma imajo enak kontekst. To je možno npr. v okviru projekta, financiranega s strani Interreg programa, primer obnova gradu na slovenski strani služi kot primer dobre prakse, ki ga Hrvaška povzame za svoj objekt KD, ki izhaja iz istega zgodovinskega obdobja kot objekt v Sloveniji.

_ Primer **v turizmu**: npr. povečanje števila obiskovalcev s hrvaške strani v Sloveniji zaradi ukrepa promocija.

_ **Skupna promocija v okviru enotne blagovne znamke**, kjer bi imeli skupno promocijo KD na obeh straneh meje.

_ **Skupen čezmejni projekt** (npr. kot je bilo to pri projektu [IN CULTURA VERITAS](#), kjer bi obe strani opredelili **skupne smernice za ohranjanje KD** ali **nov turistični produkt** (npr. skupna kolesarska / pešpot ob točkah KD) - lahko tudi povezano z lokalno kulinariko.

Preglednica 6: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 2: RAZVOJ

Ukrep	Obrazložitev
U15 Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin	Da: npr. v kolikor bi bilo to vključeno v Interreg program SI-HR
U16 Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine	Ne: Ker gre za finančna sredstva SI (država ali občina) za objekte v SI.
U17 Sistemska zagotovitev javno-finančnih virov financiranja za ohranjanja dediščine	Ne: Ker gre za finančna sredstva SI (država ali občina) za objekte v SI.
U18 Vzpostavitev medresorsko usklajenega modela za učinkovito ravnanje s kulturnimi spomeniki v javni lasti, vključno z raziskavami in vzorčnimi konservatorsko-restavratorskimi posegi	Da: npr. v kolikor bi bilo to vključeno v Interreg program SI-HR

U23 Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine	Da: v kolikor bi bilo to vključeno v Interreg program SI-HR Da: povečan turistični obisk SI KD s strani HR.
U26 Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov rabe dediščinskih virov	Da: v kolikor bi bilo to vključeno v Interreg program SI-HR
U27 Spodbujanje sodelovanje med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami	Da: v kolikor bi bilo to vključeno v Interreg program SI-HR

C Ukrepi v izvajanju

Komentarji so vpisani v Preglednici 7. Sodelujoči v razpravi so za večino ukrepov poiskali primere izvajanja, razen za ukrepe U18-U20, U22 in U24. Prav tako sta komentirali, da bi pridobili še boljše informacije, če bi v skupini v njej tudi predstavniki občin, upravljavcev KD in TIC in če bi I ocenjevanju učinkov ukrepov pozvali tudi upravljavce KD (npr. predstavnike Muzeja na prostem Rogatec, Knjižnice Šmarje pri Jelšah, Zavod za turizem Rogatec), ki imajo več vpogleda v dogajanje na terenu.

Preglednica 7: Ukrepi v izvajanju stebra 2: RAZVOJ

Ukrep	Obrazložitev
U13 Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino	Da: občine delajo na tem.
U14 Vključevanje dediščine v prostorske akte na državnih, regionalnih in občinskih ravni	
U15 Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin	
U16 Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine	Ne: za državo. Da: primer Občine Rogatec za obnovo središča trga.
U17 Sistemska zagotovitev javno-finančnih virov financiranja za ohranjanje dediščine	Da: Muzej na prostem v Rogatcu – so zagotovljena namenska sredstva iz državnega proračuna.
U21 Spodbujanje lastnikov, upravljavcev, nosilcev in dediščinskih skupnosti k celostnemu ohranjanju dediščine	Da:
U22 Spodbujanje občin in velikih lastnikov k pripravi programov za obnovo spomenikov za izvedbo ukrepov varstva	Ni podatka:
U23 Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine	Da: primeri dobre prakse so Rogatec (Muzej na prostem), Olimje, Virštanj.
U25 Upoštevanje stanja dediščine in možnosti za njeno boljšo rabo v razvojnih strategijah, programih, prostorskih aktih in programih za obnovo in doživljanje dediščine	Ni podatka: morda to spremlja Zavod za kulturno dediščino, OE Celje. Za občine nimata podatka.

U26 Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov rabe dediščinskih virov	Da: vse občine.
U27 Spodbujanje sodelovanje med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami	Da: vse občine.
U28 Zagotovitev možnosti, da ima tudi dediščina korist od posrednih gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja	Delno
U29 Izboljšanje ozaveščenosti o pomenu dediščine pri zaposlenih v turizmu in kreativnih industrijah ter njihovo usposabljanje	Da: Vsi deležniki, upravljavci KD.

Skupina: STEBER 3 – ZNANJE, modra

Udeleženci: Bernarda Perić, občina Rogaška Slatina, Tomaž Acman, Zavod RS za varstvo narave, OE Celje, Vesna Zakonjšek, Kozjanski park

Moderatorka: Naja Marot, UL BF

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

Udeleženci so ugotovili, da imajo trije ukrepi stebra neposreden prostorski učinek, in sicer U34, U35 in U41. Preostali ukrepi stebra imajo bodisi posreden učinek bodisi je ta zanemarljiv. Učinki po ukrepih in obrazložitve so podane v spodnji preglednici. Ukrepi brez učinkov niso navedeni. Udeleženci so ugotovili, da imajo trije ukrepi stebra različen prostorski učinek glede na tip prostora, in sicer U33, U34 in U41. Preostali ukrepi stebra nimajo prepoznanega različnega učinka. Učinki po ukrepih in obrazložitve so podane v spodnji preglednici.

Preglednica 8: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 3: ZNANJE

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/neposreden učinek	Prostorski učinek različen glede na tip območja
U31. Podpora sodelovanju izobraževalnih in dediščinskih ustanov, nevladnih organizacij in ustvarjalcev v vzgojnoizobraževalnih programih.	Posreden: zavedanje otrok, dvig skupne zavesti in boljše upravljanje s prostorom	Ne
U32. Izboljšanje možnosti za izobraževanje v obstoječih programih poklicnega in strokovnega srednješolskega izobraževanja ter v programih strokovnega in poklicnega usposabljanja, ki podpirajo znanja s področja ohranjanja dediščine	Posreden: Šentjur – varstvo krajine in ohranjanje narave, več znanja in upravljanja, več vedenja o kraju – manj degradacije	Ne
U33. Zagotovitev sistema povezljivosti visokošolskega študija na področju dediščine na ravni domačih in tujih visokošolskih programov, v katerega so vključene tudi dediščinske ustanove.	Posreden: Izmenjava znanja in dobrih praks	Da: Lokacija visokošolskih zavodov
U34. Oblikovanje programov za ljubitelje in strokovnjake z drugih področij, vključno s podporo mentorjem.	Neposreden: Odvisno od vsebine in programa (dediščinska pooblastila), ZAPS	Da: Odvisno od vsebine programa, ali je prilagojen urbani kulturi ali podeželju. Več ljubiteljev je na

		podeželju (lastniki), bolj praktično usmerjeni, se ne želijo učiti. Entuziasti v mestu (znanje, navdušenci).
U35. Razvoj andragoških programov javnih zavodov s področja dediščine za širjenje dediščinskih znanj med lokalnim prebivalstvom in za ohranjanje kolektivnega spomina.	Neposreden: odvisno od programa	Ne
U38. Zagotovitev posodobitve informacijsko-komunikacijske tehnologije in večje uporabe e-storitev v dediščinskih ustanovah.	Posreden: projekt RUNE za odpravo belih lis	Ne
U40. Določitev prednostnih smeri raziskovalne dejavnosti na področju dediščine na podlagi analiz potreb in obstoječih raziskovalnih zmogljivosti.	Posreden: Odvisno od teme raziskovanja (ali da ali ne)	Ne
U41. Podpora vključevanju slovenskih raziskovalnih projektov v mednarodne programe (predvsem v Obzorje 2020) in infrastrukturo.	Neposreden:	Da: Večji učinek v urbanem okolju, več institucij s področja raziskav

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

Trije ukrepi stebra imajo čezmejni prostorski učinek, in sicer U32, U40 in U41. Ukrepi brez učinkov niso navedeni. V komentarju je bilo podano, da so zlasti parki prepoznani kot generatorji dediščinskega povezovanja ter da v primeru zaščitene naravnih območjih prihaja do situaciji, kjer so na obeh straneh meje različno strogi pogoji zaščite in je potreben dialog.

Preglednica 10: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 3: ZNANJE

Ukrep	Obrazložitev
U32. Izboljšanje možnosti za izobraževanje v obstoječih programih poklicnega in strokovnega srednješolskega izobraževanja ter v programih strokovnega in poklicnega usposabljanja, ki podpirajo znanja s področja ohranjanja dediščine	Da: v primeru sodelovanja šol, npr. včasih so iz Hrvaške hodili v steklarsko šolo v Rogaški Slatini
U40. Določitev prednostnih smeri raziskovalne dejavnosti na področju dediščine na podlagi analiz potreb in obstoječih raziskovalnih zmogljivosti.	Da: Skupni projekti: Grosuplje – Radensko polje, projekt Bobrov center – vezi narave
U41. Podpora vključevanju slovenskih raziskovalnih projektov v mednarodne programe (predvsem v Obzorje 2020) in infrastrukturo.	Da: Čezmejno sodelovanje v raziskovalnih projektih.

C Ukrepi v izvajanju

Kar se tiče ukrepov v izvajanju, so sodelujoči omenili projekt, ki se nanaša na Ukrep 37 »Zagotovitev načrtno digitalizacije dediščinskih kulturnih vsebin, njihove spletne dostopnosti in dolgoročne hrambe« in sicer v Rogaški Slatini so digitalizirali tri vsebine: Attems, Zdraviliški dan kot fasada – digitalno posnete točke; v Aninem dvoru je možen virtualni ogled zbirk.

3 Vrednotenje učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023 na čezmejno območje Hrvaškega Zagorja

K vrednotenju učinkov Strategije so bili povabljeni tudi deležniki čezmejnega območja Zagorja na Hrvaškem. Predstavnice Zagorske razvojne agencije, ki pokriva območje Krapinsko-Zagorske županije, so razmislile, kateri učinki Strategije pa bi se lahko pokazali na njihovem območju. Rezultate razmisleka je po elektronski pošti posredovala Tanja Ivek.

A Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

STEBER 1 - DRUŽBA, zelena

Znotraj ukrepov stebra družbe imajo predvsem učinek ukrepi, ki zajemajo komunikacijo preko različnih medijev (U01), raznovrstne pristope za razvoj zavesti o vrednosti dediščine, v kolikor se izvajajo na čezmejnem območju (U02), izobraževanje ranljivih skupin v sklopu javnih kulturnih ustanov (U04), večji nabor možnih načinov dostopnosti za ranljive družbene skupine (U05), mednarodno povezovanje (U06), spodbujanje kakovostne interpretacije (U07) in javno dostopen medresorski dolgoročni načrt mednarodne predstavitve dediščine (U12). Učinkov ne bodo povzročili ukrepi U03, U09 in U10.

Preglednica 11: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 1: DRUŽBA, kot ocenjeni s strani hrvaške razvojne agencije s čezmejnega območja.

Ukrep	Obrazložitev
U01. Podpora kakovostnim in nenehnim predstavitev dediščinskih vsebin v medijih.	Da: nenehno predstavljanje kulturne dediščine v medijih (hrvaška kulturna dediščina v slovenskih medijih in obratno) bo zagotovo pozitivno čezmejno vplivalo na povečanje števila obiskovalcev predstavljene kulturne dediščine, s tem pa se bo posredno, kot posledica povečanja obiska in števila turistov, povečala potreba po drugih storitvenih dejavnostih (gostinske, hotelske) in proizvodne (spominki, ročna dela itd.) ki bodo imele pozitiven učinek na lokalno gospodarstvo in razvoj novih storitev in izdelkov.
U02. Povečanje raznovrstnosti pristopov k razvijanju zavesti javnosti o vrednosti dediščine za družbo in podpora skupnim promocijskim projektom, pri katerih sodelujejo izvajalci kulturnih dejavnosti, nevladne organizacije in dediščinske skupnosti.	Da: inovativni pristopi, ki spodbujajo ozaveščanje javnosti o vrednotah kulturne dediščine in promocijske aktivnosti, ki bodo s podporo in dodatnimi finančnimi injekcijami zagotovile dodatno prepoznavnost kulturne dediščine, različne aktivnosti različnih sektorskih organizacij, ki bodo imele pozitiven čezmejni učinek pod pogojem, da gre za izmenjavo izkušenj in znanja med čezmejnimi deležniki ter da se promocija odvija na čezmejnem območju.
U03. Spodbujanje dediščinskih skupnosti in nevladnih organizacij k med/večgeneracijskemu in medkulturnemu dialogu pri oživljanju dediščine.	Ne: opredelitev dediščinskih skupnosti je zahtevna dejavnost, če je namen ustvariti trajnostne čezmejne skupnosti, zlasti ko gre za financiranje in način delovanja teh skupnosti. Dosedanje izkušnje so takšne, da so vzpostavljene dediščinske skupnosti večinoma bolj spodbujali javni sektor ali nosilci projektov kot posamezniki, ki so samostojno razumeli potrebo, izrazili željo in se prostovoljno prijavili za dediščinsko skupnost. Zasebniki (podjetja, obrti) kot deležniki dediščinskih skupnosti pogosto niso pripravljeni financirati dela tovrstnih formalnih (kot so združenja) ali

	<p>neformalnih organizacij, pomanjkanje financiranja pa pogosto tudi dediščinske skupnosti ne morejo prinesiti veliko koristi svojim članom, zato marsikdo premisli o sodelovanju v takšni dediščinski skupnosti. Zaradi tega je zelo pomembno animirati člane dediščinske skupnosti in hkrati zagotoviti finančna sredstva, ki bodo članom zagotovila določene koristi, da bodo še naprej aktivno sodelovali pri promociji in oživljanju dediščine.</p> <p>Ne vidim načina, kako bi se hrvaški člani lahko samovoljno javljali in delali na določeni slovenski dediščini (ali sploh imamo kako skupno dediščino, do katere bi lahko/bi želel pristopiti kdo iz Hrvaške) in zopet, v čem bi lahko videl korist (verjamem, da bi bil večji učinek, če se čezmejna dediščinska skupnost ustanovi na Hrvaškem, namesto da se priključuje slovenski).</p>
U04. Izboljšanje in nadgradnja povezovanja ter sodelovanja kulturnih ustanov (knjižnic, arhivov, muzejev, drugih javnih zavodov s področja varstva kulturne dediščine) za dostopno izobraževanje starejših in vseh ranljivih skupin o dediščini.	<p>Da: javne kulturne ustanove imajo priložnost, da se v okviru svojih rednih dejavnosti ukvarjajo z vprašanji izobraževanja vseh, vključno s starejšimi in drugimi ranljivimi skupinami, kar vsekakor prispeva k spodbujanju in prepoznavnosti dediščine, in s tem poveča njena razpoložljivost ali poveča število obiskovalcev in uporabnost te dediščine, ki nato ustvarja dodatne prihodke za nadaljnje ohranjanje in izboljšanje te dediščine.</p>
U05. Povečanje pestrosti na področju dostopnosti, prilagojene posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine, in povečanje obsega teh dejavnosti.	<p>Da: čeprav prilagajanje posameznim ciljnim skupinam, vključno z ranljivimi skupinami, zagotavlja dostopnost tem skupinam in je zanje odlično, bo od teh ukrepov koristila tudi širša javnost, saj bo diverzifikacija in povečanje teh dejavnosti zagotovila poznavanje določene dediščine.</p>
U06. Mednarodno povezovanje (ICOM, ICOMOS, ICCROM, programi EU, UNESCO) za usposabljanje pri izboljšanju dostopnosti posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine.	<p>Da: sodelovanje v mednarodnih organizacijah vedno prispeva k povezovanju, promociji in izmenjavi idej.</p>
U07. Spodbujanje kakovostne interpretacije in predstavitve dediščine za turistične in druge namene.	<p>Da: dediščina se pogosto ne interpretira tako, da bi ljudi z njo povezala, še posebej, ko gre za posamezne goste, ki ne uporabljajo storitev vodnika. Zato bo spodbujanje kakovostne interpretacije in predstavitve dediščine v turistične in druge namene, predvsem v različnih jezikih, zagotovo zagotovilo čezmejni vpliv.</p>
U08. Načrten razvoj strokovnih znanj za interpretacijo dediščinskih vrednot in njihovo predstavitev javnosti.	<p>Zanemarljiv; strokovno znanje je tesno povezano in specifično za posamezno strokovno javnost in običajno ne doseže širše javnosti, zato ni neposrednega močnejšega čezmejnega vpliva tega ukrepa.</p>
U09. Podpora pobudam za vključevanje dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb (povezovanje z izvajanjem arhitekturne politike).	<p>Ne: podpora vključevanju dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb nima čezmejnega vpliva.</p>

U10. Načrtno vključevanje dediščine na Unescove in druge mednarodne seznime.	Ne: s pridružitvijo delu mednarodnih organizacij ali uvrstitvijo dediščine na seznam ni čezmejnega vpliva.
U11. Vzpostavitev modelov učinkovitega upravljanja dediščine, vpisane na seznime.	Zanemarljiv; vzpostavitev modela učinkovitega upravljanja dediščine kot primera dobre prakse ima lahko čezmejni učinek, če je model uporaben in je metodologija javno dostopna.
U12. Medresorski dolgoročni načrt mednarodne predstavitve dediščine Slovenije in dejavnosti za promocijo teh predstavitev.	Da: če bo javno dostopen, ima lahko čezmejni učinek kot primer dobre prakse.

STEBER 2 – RAZVOJ, rdeča

Večina ukrepov stebra 2, ki se nanašajo na razvoj, ima prepoznane čezmejne učinke. Ukrepi, pri katerih čezmejni učinek ni prepoznan, se nanašajo bodisi za javne finance (U16, U17), zakonodajo (U18, U19) bodisi sama usmerjenost ukrepa na nivo države (U13), lokalni nivo (U22), bodisi na nivo posamezne institucije (U20).

Preglednica 12: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebri 2: RAZVOJ, kot ocenjeni s strani hrvaške razvojne agencije s čezmejnega območja.

Ukrep	Obrazložitev
U13 Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino	Ne: ne vidim, kako bi imel tak ukrep čezmejni učinek
U14 Vključevanje dediščine v prostorske akte na državni, regionalni in občinski ravni	Da: že v obdobju 2014-2020 so bili razpisi, v katerih je bil eden izmed pogojev za izpolnitev uradno opredeljena kulturna dediščina (registri), zato je zaradi tovrstnih razpisov, ki jih pričakujemo v obdobju 2021-2027, pomembno, da imata obe državi takšne dokumente z opredeljeno dediščino, da so izpolnjeni predpogoji za prijavo na razpise za čezmejno sodelovanje
U15 Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin	Da: če bodo vsebine dediščine vključene v evropske razvojne programe, bo to zagotovo imelo čezmejni učinek
U16 Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine	Ne: finančne spodbude v Sloveniji, ki veljajo samo za območje Slovenije in ne predstavljajo obveznosti na ravni EU, ne bodo imele čezmejnega vpliva (razen primerov dobre prakse)
U17 Sistemska zagotovitev javno-finančnih virov financiranja za ohranjanja dediščine	Ne: če gre za slovenske javne finance
U18 Vzpostavitev medresorsko usklajenega modela za učinkovito ravnanje s kulturnimi spomeniki v javni lasti, vključno z raziskavami in vzorčnimi konservatorskorestavratorskimi posegi	Ne: v primeru slovenske zakonodaje se morda ne uporablja na območju EU

U19 Uvedba zakonskih možnosti za posebno obravnavo kulturnih spomenikov pri ravnanju s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti	Ne: določeno na nivoju države
U20 Zagotavljanje pogojev za učinkovito hrambo in dokumentiranje muzejskih zbirk	Ne: ta ukrep velja za vsakega nosilca muzejske zbirke individualno, vendar ne vidim načina, da bi več muzejev iz različnih držav skupaj ohranjalo in dokumentiralo svoje muzejske zbirke.
U21 Spodbujanje lastnikov, upravljavcev, nosilcev in dediščinskih skupnosti k celostnemu ohranjanju dediščine	Da: če so dejavnosti promocije, sporočanja ciljev in aktivnosti usmerjene v različne države, ne le na matično državo, potem ima ta ukrep čezmejni učinek.
U22 Spodbujanje občin in velikih lastnikov k pripravi programov za obnovo spomenikov za izvedbo ukrepov varstva	Ne: lokalno usmerjeno
U23 Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine	Da: če bo promocija večjezična in usmerjena v različne države
U24 Sistemska zagotovitev virov financiranja, kadrov in informacijske podpore za načrtno spremljanje stanja dediščine	Da: v kolikor so sredstva zagotovljena na EU/širšem območju, bo v programu sodelovalo več držav
U25 Upoštevanje stanja dediščine in možnosti za njeno boljšo rabo v razvojnih strategijah, programih, prostorskih aktih in programih za obnovo in doživljanje dediščine	Da: če bo upravičenost razpisa opredeljena z določenim stanjem dediščine, pa je potrebna skupna metodologija za opredelitev stanja, da je lahko pomoč enotno opredeljena
U26 Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov rabe dediščinskih virov	Da: v kolikor so sredstva zagotovljena na EU/širšem območju, bo v programu sodelovalo več držav
U27 Spodbujanje sodelovanje med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami	Da: v kolikor so sredstva zagotovljena na EU/širšem območju, bo v programu sodelovalo več držav
U28 Zagotovitev možnosti, da ima tudi dediščina korist od posrednih gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja	Ne: dediščina neke države lahko prinaša gospodarske koristi za svojo državo/upravljavca, ne tudi čezmejno
U29 Izboljšanje ozaveščenosti o pomenu dediščine pri zaposlenih v turizmu in kreativnih industrijah ter njihovo usposabljanje	Da: v kolikor so sredstva zagotovljena na EU/širšem območju, bo v programu sodelovalo več držav

STEBER 3 – ZNANJE, modra

Ukrepi znotraj tega stebra bi imeli čezmejni učinek predvsem v smislu možnosti izmenjave dijakov in študentov znotraj programov, predlaganih z ukrepoma U32 in U33 ter sodelovanja strokovnjakov (U34) in projektnih partnerjev iz drugih držav (U41), ter v primeru večjezičnega dostopa do informacij (U36), večjezične digitalizacije dediščine (U37) ter mednarodne vpeljave IKT (U38).

Preglednica 13: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 3: ZNANJE, kot ocenjeni s strani hrvaške razvojne agencije s čezmejnega območja.

Ukrep	Obrazložitev
U30. Povezovanje dediščinskih vsebin v obstoječih učnih načrtih izbranih predmetnikov z izkušnjami v muzejih, pri objektu ali območju kulturne dediščine, pri nesovni dediščini.	Zanemarljivo ; v kolikor bodo ti učni načrti javno dostopni, bi lahko bili primer dobre prakse, vendar na splošno ta ukrep nima čezmejnega učinka.
U31. Podpora sodelovanju izobraževalnih in dediščinskih ustanov, nevladnih organizacij in ustvarjalcev v vzgojnoizobraževalnih programih.	Ne : ne vidim načina, kako bi tak ukrep lahko imel čezmejni učinek, morda če bi prišlo do izmenjave študentov/nevladnih organizacij/institucij prek programa Erasmus in kombinacije tovrstnih dejavnosti, vendar ne ločeno.
U32. Izboljšanje možnosti za izobraževanje v obstoječih programih poklicnega in strokovnega srednješolskega izobraževanja ter v programih strokovnega in poklicnega usposabljanja, ki podpirajo znanja s področja ohranjanja dediščine	Da : če bo možnost izmenjave dijakov in študentov znotraj takih programov iz okoliških držav, kjer takih programov še ni
U33. Zagotovitev sistema povezljivosti visokošolskega študija na področju dediščine na ravni domačih in tujih visokošolskih programov, v katerega so vključene tudi dediščinske ustanove.	Da : če bo možnost izmenjave dijakov in študentov znotraj takih programov iz okoliških držav, kjer takih programov še ni
U34. Oblikovanje programov za ljubitelje in strokovnjake z drugih področij, vključno s podporo mentorjem.	Da : če bo možnost sodelovanja strokovnjakov iz tujine
U35. Razvoj andragoških programov javnih zavodov s področja dediščine za širjenje dediščinskih znanj med lokalnim prebivalstvom in za ohranjanje kolektivnega spomina.	Ne : lokalno usmerjeno
U36. Zagotovitev dostopa do informacij o kulturni dediščini na enem mestu.	Da : če bo na voljo v različnih jezikih in dostopno na medmrežju, sicer ne
U37. Zagotovitev načrtne digitalizacije dediščinskih kulturnih vsebin, njihove spletne dostopnosti in dolgoročne hrambe.	Da : če bo na voljo v različnih jezikih, sicer zanemarljivo
U38. Zagotovitev posodobitve informacijsko-komunikacijske tehnologije in večje uporabe e-storitev v dediščinskih ustanovah.	Da : če bo to pomenilo odprtost za vse države EU glede ponudnikov e-storitev, sicer zanemarljivo

U39. Zagotovitev kadrov z znanji s področja informacijske tehnologije v dediščinskih ustanovah.	Ne: ne prepoznam čezmejnega učinka tega ukrepa
U40. Določitev prednostnih smeri raziskovalne dejavnosti na področju dediščine na podlagi analiz potreb in obstoječih raziskovalnih zmogljivosti.	Zanemarljiv; pod pogojem, da sodelujejo tudi strokovnjaki iz tujine
U41. Podpora vključevanju slovenskih raziskovalnih projektov v mednarodne programe (predvsem v Obzorje 2020) in infrastrukturo.	Da: v kolikor bo projekt vseboval projektne partnerje iz več različnih držav

B Ukrepi v izvajanju

STEBER 3 – ZNANJE, modra

O ukrepih v izvajanju iz Zagorske razvojne agencije nimajo informacij. So pa sodelovali z RA Sotla pri projektu RIDE & BIKE II, ki se je nanašal na interpretacijo naravne in kulturne dediščine za aktivne počitnice, vendar ta projekt ne sodi v te ukrepe. V okviru projekta so interpretirali naravno in kulturno dediščino za kolesarje in jahalce ter izdelali interpretativne počivališča za kolesarje in jahalce, ki pripovedujejo zgodbo o naravni in kulturni dediščini v neposredni bližini, izvedli izobraževalne delavnice za ponudnike turističnih storitev in produktov itd. Več informacij na <https://rideandbike.eu/sl/>

4 Vrednotenje učinkov Strategije kulturne dediščine 2020–2023 s strani Ministrstva za kulturo

K vrednotenju učinkov Strategije so bili povabljeni pripravljavci Strategije kulturne dediščine 2020-2023, to je Ministrstvo za kulturo. Izvedli so skupinsko vrednotenje potencialnih ukrepov strategije, pri katerem so sodelovale: Barbara Mlakar, Barbara Hace, Jadranska Plut, Maja Jeglič, Milana Klemen in Andreja Mihelčič Koželj. Učinke ukrepov so ocenjevale za območje celotne Slovenije in ne za območje RA Sotla.

STEBER 1: DRUŽBA, zelena

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

Od 12 ukrepov v prvem stebru, jih bo največ imelo posreden učinek in sicer osem (U01, U02, U03, U04, U07, U08, U10 in U12). Učinek U06, ki se nanaša na mednarodno povezovanje, naj bi bil zanemarljiv. Učinek vseh ostalih ukrepov pa bo večji. To velja za ukrep U05 – povečanje pestrosti na področju dostopnosti kulturne dediščine, U09 – pobude za vključevanje dediščine v javne prostore in U11 – vzpostavitev modelov učinkovitega upravljanja dediščine.

Za noben ukrep učinek ne bo različen glede na tip območja.

Preglednica 14: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 1: DRUŽBA

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/neposreden učinek
U01. Podpora kakovostnim in nenehnim predstavitvam dediščinskih vsebin v medijih.	<u>Posreden</u> s spodbujanjem dediščinske interpretacije in kakovostnega poročanja medijev se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U02. Povečanje raznovrstnosti pristopov k razvijanju zavesti javnosti o vrednosti dediščine za družbo in podpora skupnim promocijskim projektom, pri katerih sodelujejo izvajalci kulturnih dejavnosti, nevladne organizacije in dediščinske skupnosti.	<u>Posreden</u> ; s podporo prizadevanjem vseh deležnikov pri razvijanju zavesti javnosti se izboljša ozaveščenost o pomenu, ranljivosti in edinstvenosti dediščine v izvornem okolju.
U03. Spodbujanje dediščinskih skupnosti in nevladnih organizacij k med/večgeneracijskemu in medkulturnemu dialogu pri oživljanju dediščine.	<u>Posreden</u> ; s spodbujanjem med/večgeneracijskega in medkulturnega dialoga pri oživljanju dediščine se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U04. Izboljšanje in nadgradnja povezovanja ter sodelovanja kulturnih ustanov (knjižnic, arhivov, muzejev, drugih javnih zavodov s področja varstva kulturne dediščine) za dostopno izobraževanje starejših in vseh ranljivih skupin o dediščini.	<u>Posreden</u> ; s spodbujanjem izobraževanja starejših in vseh ranljivih skupin se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U05. Povečanje pestrosti na področju dostopnosti, prilagojene posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine, in povečanje obsega teh dejavnosti.	<u>Neposreden</u> ; urejanje fizične dostopnosti do stavb in prostorov s področja dediščine * Posreden; razvijanje intelektualne, informacijske, tehnološko podprte in do uporabnikov prijazne dostopnosti izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo,

	sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U06. Mednarodno povezovanje (ICOM, ICOMOS, ICCROM, programi EU, UNESCO) za usposabljanje pri izboljšanju dostopnosti posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine.	<u>Zanemarljiv</u> :
U07. Spodbujanje kakovostne interpretacije in predstavitve dediščine za turistične in druge namene.	<u>Posreden</u> ; s spodbujanjem kakovostne interpretacije in predstavitve dediščine se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U08. Načrten razvoj strokovnih znanj za interpretacijo dediščinskih vrednot in njihovo predstavitev javnosti.	<u>Posreden</u> ; z načrtnim razvojem strokovnih znanj za interpretacijo dediščinskih vrednot in njihovo predstavitev javnosti se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.
U09. Podpora pobudam za vključevanje dediščine v odprte javne prostore in javno dostopne dele stavb (povezovanje z izvajanjem arhitekturne politike).	<u>Neposreden</u> Dediščina je skupno dobro in vrednota življenjskega okolja. Je pomembna sestavina javnega prostora mest in drugih okolij. Z njenim oživiljanjem povečujemo vrednost skupnih prostorov, namenjenih vsem državljanom in obiskovalcem.
U10. Načrtno vključevanje dediščine na Unescove in druge mednarodne sezname.	<u>Posreden</u> ; večja prepoznavnost, večja skrb za ustrezne prostorski razvoj v neposredni bližini
U11. Vzpostavitev modelov učinkovitega upravljanja dediščine, vpisane na sezname.	<u>Neposreden</u> ; Učinkovito upravljanje zajema tudi skrb za ohranjanje vrednot in ustrezno vzdrževanje ter prilagojen prostorski razvoj
U12. Medresorski dolgoročni načrt mednarodne predstavitve dediščine Slovenije in dejavnosti za promocijo teh predstavitev.	<u>Posreden</u> ; s spodbujanjem medresorsko usklajene kakovostne predstavitve dediščine se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem v izvornem okolju.

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

V sklopu tretjega vprašanja so bili obravnavani ukrepi **U6, U8 in U10**. Učinek vseh treh ukrepov bo posreden. Pri U06 se predvideva iskanje skupnih načinov na urejanje dostopnost, pri U08 lahko razvoj strokovnih znanj vpliva na način interpretacije, pri U10 pa se predvideva povezovanje v skupnih nominacijah.

Preglednica 15: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 1: DRUŽBA

Ukrep	Obrazložitev
U06. Mednarodno povezovanje (ICOM, ICOMOS, ICCROM, programi EU, UNESCO) za usposabljanje pri izboljšanju dostopnosti posameznim ciljnim skupinam, vključujoč ranljive skupine.	<u>Posreden</u> ; Iskanje skupnih načinov in priprava smernic, ki lahko vplivajo na urejanje dostopnosti (tudi fizične)
U08. Načrten razvoj strokovnih znanj za interpretacijo dediščinskih vrednot in njihovo predstavitev javnosti.	<u>Posreden</u> ; Razvoj strokovnih znanj lahko vpliva na način interpretacije dediščinskih vrednot tudi čezmejno.
U10. Načrtno vključevanje dediščine na Unescove in druge mednarodne sezname.	<u>Posreden</u> ; Morebitno povezovanje v skupnih nominacijah lahko ima čezmejen vpliv.

C Ukrepi v izvajanju

Noben ukrep se še ne izvaja, saj še ni sprejet akcijski načrt. Se pa aktivnosti deloma izvajajo v okviru rednih programov dela državnih in občinskih javnih zavodov oz so podprte z rednimi javnimi razpisi in javnimi pozivi (MK; druga ministrstva, občine) ter aktivnostmi drugih deležnikov.

Skupina: STEBER 2 - RAZVOJ, rdeča

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja

V drugem stebru, ki ima največ ukrepov, samo eden naj ne bi imel učinka na prostor in sicer je to ukrep **U24** Sistemska zagotovitev virov financiranja, kadrov in informacijske podpore za načrtno spremljanje stanja dediščine. Nadalje, naj bi imelo kar **12 od 17 ukrepov neposreden učinek**, posreden pa je bil opredeljen za **U19, U23, U27 in U29**. Učinek se ne bo razlikoval glede na tip območja.

Preglednica 15: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 2: RAZVOJ

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/ neposr. učinek
U13. Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino.	<u>Neposreden.</u>
U14. Vključevanje dediščine v prostorske akte na državni, regionalni in občinski ravni.	<u>Neposreden.</u>
U15. Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin.	<u>Neposreden.</u>
U16. Sistemska zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden.</u>
U17. Sistemska zagotovitev javno finančnih virov financiranja za ohranjanje dediščine.	<u>Neposreden.</u>
U18. Vzpostavitev medresorsko usklajenega modela za učinkovito ravnanje s kulturnimi spomeniki v javni lasti, vključno z raziskavami in vzorčnimi konservatorskorestavratorskimi posegi.	<u>Neposreden.</u>
U19. Uvedba zakonskih možnosti za posebno obravnavo kulturnih spomenikov pri ravnanju s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti.	<u>Posreden;</u> izboljšani pogoji za npr. oddajo v najem, upravljanje ali prodajo povečajo možnosti za ustrezno ohranjanje, vzdrževanje in upravljanje kulturne dediščine
U20. Zagotavljanje pogojev za učinkovito hrambo in dokumentiranje muzejskih zbirk.	<u>Neposreden.</u>
U21. Spodbujanje lastnikov, upravljavcev, nosilcev in dediščinskih skupnosti k celostnemu ohranjanju dediščine.	<u>Neposreden.</u>
U22. Spodbujanje občin in velikih lastnikov k pripravi programov za obnovo spomenikov za izvedbo ukrepov varstva.	<u>Neposreden.</u>
U23. Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine.	<u>Posreden;</u> s promoviranjem dobrih praks se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o možnostih in načinih uspešnega upravljanja in celostnega ohranjanja..
U25. Upoštevanje stanja dediščine in možnosti za njeno boljšo rabo v razvojnih strategijah, programih, prostorskih aktih in programih za obnovo in oživljanje dediščine.	<u>Neposreden.</u>

U26. Podpora aktiviranju dediščine za spodbujanje kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih načinov uporabe dediščinskih virov.	<u>Neposreden.</u>
U27. Spodbujanje sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami.	<u>Posreden</u> ; s spodbujanje sodelovanja se večja zanimanje za ohranjeno dediščino
U28. Zagotovitev možnosti, da ima tudi dediščina korist od posrednih gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja.	<u>Neposreden.</u>
U29. Izboljšanje ozaveščenosti o pomenu dediščine pri zaposlenih v turizmu in kreativnih industrijah ter njihovo usposabljanje.	<u>Posreden</u> ; z izboljšanjem ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika se širi skrb za dediščino in njeno oživljanje

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

Od 17 ukrepov na področju razvoja naj bi trije imeli tudi čezmejni učinek, od tega U15 in U17 neposrednega, promoviranje dobrih praks (U16) pa naj bi bilo samo posredno. Če uvajamo prakse na slovenski strani, to lahko povzroči tudi prenos teh praks na hrvaško stran.

Preglednica 16: Ukrepi s čezmejnimi učinki v stebru 2: RAZVOJ

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/ neposr. učinek
U15. Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin.	<u>Neposreden</u> : Metode, vpliv na organizacijo prostora npr. Pomorski plan kot del makroregionalne strategije. Makroregionalne strategije (Podonavska, alpska in jadransko-jonska) so namreč namenjene ravno urejanju skupnih vsebin, ki presegajo raven načrtovanja posamezne države in imajo kot take nujno čezmejni učinek.
U16. Promoviranje dobrih praks na področju upravljanja spomenikov in celostnega ohranjanja dediščine.	<u>Posreden</u> ; dobre prakse lahko vplivajo na uvajanje podobnih pristopov drugje, tudi čezmejno.
U17. Spodbujanje sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in javne službe s turističnimi organizacijami.	<u>Neposreden</u> : Sodelovanje je lahko tudi čezmejno.

C Ukrepi v izvajanju

Za steber 2: razvoj so predstavnice navedle možne aktivnosti, ki se nanašajo na posamezne ukrepe in se že izvajajo, četudi akcijski načrt še ni bil sprejet. Tu gre, na primer, za vrednotenje vplivov na dediščino v okviru CPVO in PVO, vključevanje dediščine v EU projekt ali različne finančne spodbude na podlagi obstoječih javnih razpisov.

Preglednica 17: Ukrepi v izvajanju stebra 2: RAZVOJ

Ukrep s prostorskim učinkom	Primeri aktivnosti
U13. Zagotavljanje sprejemanja odločitev na vseh ravneh (od politik do projektov) na podlagi vrednotenja njihovih vplivov na dediščino.	Vrednotenje vplivov na dediščino se izvaja v okviru postopkov CPVO, PVO in priprave prostorskih aktov, mnenj in soglasij za posege v dediščino, medresorskega usklajevanja strategij, sodelovanja v čezmejnih projektih ipd.
U14. Vključevanje dediščine v prostorske akte na državni, regionalni in občinski ravni.	Zakonska obveznost nosilca urejanja prostora za področje varstva kulturne dediščine
U15. Vključevanje dediščinskih vsebin v evropske in nacionalne razvojne programe ter strateške dokumente države, regij in občin.	V okviru medresorskega sodelovanja in vključevanja v projekte

U24. Sistemski zagotovitev morebitnih davčnih in finančnih spodbud oz. ugodnosti za ohranjanje dediščine.	Finančne spodbude v okviru proračunskih možnosti na podlagi javnih razpisov za sofinanciranje obnove kulturnih spomenikov
U17. Sistemski zagotovitev javno finančnih virov financiranja za ohranjanje dediščine.	Finančne spodbude v okviru proračunskih možnosti na podlagi javnih razpisov za sofinanciranje obnove kulturnih spomenikov

Skupina: STEBER 3 – ZNANJE

A Identifikacija ukrepov s prostorskimi učinki in njihovo razlikovanje glede na tip območja
Predstavnice ministrstva so mnenja, da noben od ukrepov stebra 3 ne bo imel neposrednega učinka, trije ukrepi: U33, U39 in U40 pa na prostor sploh ne bodo učinkovali. Za ukrep 33 so, na primer, pojasnile, da samo zagotavljanje povezljivosti študijev še nima nujno prostorskega učinka. Za ostale ukrepe so mnenja, da bodo imeli posreden učinek, zlasti bodo prispevali k izboljšanju osveščenosti različnih družbenih skupin o kulturni dediščini in povečali obseg promocijskih in informativnih aktivnosti. Učinek ukrepov se ne bo razlikoval glede na to, ali govorimo urbanem ali podeželskem območju.

Preglednica 18: Ukrepi s prostorskim učinkom v stebru 3: ZNANJE

Ukrep s prostorskim učinkom	Obrazložitev: posreden/neposreden učinek
U30. Povezovanje dediščinskih vsebin v obstoječih učnih načrtih izbranih predmetnikov z izkušnjami v muzejih, pri objektu ali območju kulturne dediščine, pri nesnovni dediščini.	<u>Posreden</u> ; s povezovanjem dediščinskih vsebin v obstoječih učnih načrtih se izboljša ozaveščenost mlajših generacij o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem.
U31. Podpora sodelovanju izobraževalnih in dediščinskih ustanov, nevladnih organizacij in ustvarjalcev v vzgojnoizobraževalnih programih.	<u>Posreden</u> ; s povezovanjem deležnikov pri dediščinskih vsebinah se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o dolžnostih in pravicah, povezanih z njenim ohranjanjem.
U32. Izboljšanje možnosti za izobraževanje v obstoječih programih poklicnega in strokovnega srednješolskega izobraževanja ter v programih strokovnega in poklicnega usposabljanja, ki podpirajo znanja s področja ohranjanja dediščine	<u>Posreden</u> ; s izboljšanjem možnosti za izobraževanje s področja ohranjanja dediščine se izboljša ozaveščenost mlajših generacij o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o načinih in možnostih njenega ohranjanja.
U34. Oblikovanje programov za ljubitelje in strokovnjake z drugih področij, vključno s podporo mentorjem.	<u>Posreden</u> ; z izobraževanjem s področja ohranjanja dediščine se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o načinih in možnostih njenega ohranjanja.
U35. Razvoj andragoških programov javnih zavodov s področja dediščine za širjenje dediščinskih znanj med lokalnim prebivalstvom in za ohranjanje kolektivnega spomina.	<u>Posreden</u> ; z izobraževanjem s področja ohranjanja dediščine se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o načinih in možnostih njenega ohranjanja.
U36. Zagotovitev dostopa do informacij o kulturni dediščini na enem mestu.	<u>Posreden</u> ; z zagotovitvijo dostopa do informacij o dediščini se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o načinih in možnostih njenega ohranjanja.

U37. Zagotovitev načrtne digitalizacije dediščinskih kulturnih vsebin, njihove spletne dostopnosti in dolgoročne hrambe.	<u>Posreden</u> ; z zagotovitvijo dostopa do informacij o dediščini se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika ter o načinih in možnostih njenega ohranjanja.
U38. Zagotovitev posodobitve informacijsko-komunikacijske tehnologije in večje uporabe e-storitev v dediščinskih ustanovah.	<u>Posreden</u> ; z zagotovitvijo dostopa do informacij o dediščini se izboljša ozaveščenost o pomenu dediščine za človeštvo, sodobno družbo in posameznika. Z zagotovitvijo e-storitev npr. pri pridobivanju kulturnovarstvenih pogojev in soglasij se olajša njihovo pridobitev in bolj podpira njeno ohranjanje.
U41. Podpora vključevanju slovenskih raziskovalnih projektov v mednarodne programe (predvsem v Obzorje 2020) in infrastrukturo.	<u>Posreden</u> ; v vključevanjem v mednarodne programe s področja ohranjanja dediščine se podpira usmerjeno in redno izvajanje raziskav, ki se nanašajo na dediščino, so inovacije na področju dediščinske ekonomike in upravljanja, naslavljajo socialne vidike dediščine in vplive podnebnih sprememb nanjo.

B Identifikacija ukrepov s čezmejnimi učinki

Od 11 ukrepov v stebru 3 znanje bo po mnenju ministrstva imel čezmejni učinek samo en ukrep in sicer U41. Njegov učinek bo posreden, kaže pa se lahko v iskanju skupnih metodologij, smernic, načinov za ohranjanje, oživljanje in upravljanje kulturne dediščine.

C Ukrepi v izvajanju

Za ukrepe v izvajanju, ki se nanašajo na steber 3 znanje, predstavnice ministrstva nimajo informacij, saj akcijski načrt še ni bil sprejet.

SKLEPNI DEL

Delavnica se je zaključila s povzemanjem rezultatov razprave in opredelili nadaljnje aktivnosti projekta, ki se bodo izvajale in v katere bomo vključili tudi deležnike. Zaključek je bil pospremljen s kratkim uvodom v numerično vrednotenje.

Lista prisotnih

Pilotno območje: Obsotelje in Kozjansko | 30. november 2021

Ime in priimek	Inštitucija	Podpis
ANITA ČEBULAR	RA SOTRA	
NAJA MAROT	UL BF	
MANCA KPOŠELJ	UL BF	
NINA SIVBIČAR	UL BF	
BARBARA KOSTANJŠEK	UL BF	
INES LUPŠE	MOP	
BERNARDA PERIČ	OBČINA RS	
TUDAR KOPRIVN	ZKEM	
NATASA LAMRIG	OBČINA ROGATEC	
KLAUNJA PEPPERKO	RAZVOJNI CENTER	
ANITA JODL	RASR	
Tatjana Kanišek	Občina Šmarje / Ptica	
Borisa Zakal	RA Sotry	
VEŠNA ZAKONJSEK	KOZJANSKI PARK	
Maja Metličar	LRS Bogoslovno področje	
ON-LINE:		
SANJA LUPŠE	OBČINA KOPEJE	
JADRANKA PLUT	MINISTRSTVO ZA KULTURO	
BLEDA REJČEK	RAZVOJNA AG. KOZJANSKO	